

da zahteva določene prilagoditve glede na zapise v urbarjih. Sledi razlaga načina zapisovanja vasi, ki so navedene v nemškem originalu in v prevodu, imena podložnikov pa so zapisana v originalu. Vse datjave so tu navedene le v slovenščini. V poglavju so navedene tudi kratice merskih enot, valut in opomb.

Na koncu uvodnega dela knjige sledi povzetek zgornjih poglavij v angleščini.

Sledi obširna predstavitev vsebine urbarjev, kar je bil osnovni namen tega pomembnega dela. Uporabljeni so bili štirje od šestih urbarjev iz 16. stoletja, in sicer za leta 1505, 1544, 1558 in 1572. Urbarja za leti 1574 in 1575 nista bila uporabljena, ker se po vsebini skoraj ne razlikujeta od urbarja za leto 1572. Natančna navodila za branje tabelarnega dela nam omogočijo, da se brez težav sprehodimo skozi številne vasi, navedene po abecednem redu, in spoznamo njihove prebivalce, stiške podložnike ter njihove datjave samostanu in drugi gosposki.

Seznam virov in literature omogoča bralcu, da še poglobi svoje znanje o Stični, urbarjih, dosedanjih raziskavah s tega področja in še mnogo več, v krajevnem kazalu pa so v slovenščini navedeni vsi kraji, ki jih vsebujejo obravnavani stiški urbarji iz 16. stoletja.

S knjigo *Stiški urbarji iz 16. stoletja* je bilo opravljeno ogromno delo, avtor je poleg natančne in poglobljene analize urbarjev uporabil tudi številne dopolnilne vire in literaturo ter originalne stiške listine in tako vsako poglavje ponuja še dodatna pojasnila k osnovni vsebini urbarjev – predstaviti samostanskih vasi, podložnikov in njihovih datjatev. Knjiga uspešno zapolnjuje praznino na tem področju zaradi doslej skoraj spregledanih stiških urbarjev in hkrati ponuja neskončne možnosti rodoslovcem pri iskanju njihovih prednikov s tega, predvsem dolenskega območja, pa tudi vsem tistim, ki si želijo poglobiti znanje o tem, kako je v 16. stoletju živel pretežni del prebivalstva v naših krajih. Upajmo, da bo temu delu kmalu sledilo nadaljevanje. Stiških urbarjev je še kar lepo število!

Lidija Slana

Pavel Car: Slovenci – junaki avstrijskih armad in njihova odlikovanja: (od 1757 do 1918). Ljubljana: Signum Laudis, 2017, 460 strani.

V tem času, ko obeležujemo 100. obletnico prve svetovne vojne, so številne slovenske in tuje založbe izdale knjige, ki obravnavajo vojno tematiko. Temu se je pridružila tudi ljubljanska založba Signum Laudis z izdajo dela Pavla Carja.

Avtor na začetku poudari, da je vse v knjigi »že bilo enkrat napisano nekje drugje«, a to ne zmanjšuje

njenega pomena za slovensko vojaško in vojno zgodovino pisje ter še posebej za faleristiko.

Po začetnem uvodu, v katerem avtor povzame zgodovino in razvoj odlikovanj, je prvi del namenjen pregledu falerističnih podrobnosti o odlikovanjih: kako so se nosila in na kakšen način so bili napisani predlogi zanje; piše tudi o spremljajočih diplomah in medijski pozornosti, ki so je bili odlikovanci deležni.

Naslednji deli so razdeljeni po posameznih odlikovanjih. Najprej je obdelano najvišje avstrijsko vojaško odlikovanje – vojaški red Marije Terezije. Predstavljeni so trije slovenski prejemniki tega odlikovanja (Jurij Vega, Žiga Jožef Novak in Andrej Čehovin) ter tisti, ki so bili odlikovani zaradi dejanj na soški fronti.

Medtem ko so lahko vojaški red Marije Terezije prejeli le častniki, so medalje za hrabrost namenili vojakom in podčastnikom, ki so se izkazali v boju proti sovražniku. Predstavljenih je 31 vovakov, ki so prejeli eno izmed treh stopenj tega odlikovanja; to »je kmalu postalo najpopularnejše odlikovanje v Habsburški monarhiji«.

Zatem monografija na podoben način predstavi pet odlikovancev z avstrijskim cesarskim Leopoldovim redom, osem prejemnikov avstrijskega cesarskega reda železne krone, peterico častnikov z vojaškim zaslužnim križcem, tri prejemnike reda Franca Jožefa ter sedem odlikovancev z vojaško zaslužno medaljo.

Sledi predstavitev različnih spominskih medalj, pri čemer se je avtor osredotočil le na »tiste najpo-

gostejše oziroma tiste, ki so bile blizu našemu prostoru in Slovencem»: armadni križec 1813–1814, spomenica vojnega pohoda proti Danski leta 1864, vojna medalja 1873, spominska medalja pomorskega potovanja 1892–1893, jubilejna spominska medalja 1898, jubilejna dvorna medalja, jubilejni križec 1908, bosansko-hercegovska spominska medalja, spominski križec za mobilizacijo 1912–1913 in Karlov četni križec. Tudi tu avtor pri posameznih odlikovanjih predstavi življenjske zgodbe odlikovancev, še posebej dejanja, zaradi katerih so si odlikovanje prislužili.

Zatem avtor na podoben način obdela zaslužne križce, oznake za vojaško službo, medaljo za 40-letno verno službo, častni znak za zasluge Rdečemu križu, vojni križec za civilne zasluge, ranjeniško medaljo in duhovniški zaslužni križec. V tem delu je predvsem zanimiva predstavitev Slovencev in Slovenk, civilistov, ki so prejeli odlikovanje za zasluge (tako v miru kot med vojno), ter nekaterih vojaških duhovnikov. Ta del avtor zaključuje z dvema visokima odlikovanjema (red zlatega runa in kraljevski ogrski red sv. Štefana). Prek življenjskih zgodb nekaterih Slovencev, ki so služili na drugih frontah oz. sodelovali z zavezniškimi vojskami, predstavi nekatera tuja (neavstro-ogrsko) odlikovanja, ki so se zbleščala na prsih slovenskih vojakov in častnikov: pruski železni križec, pruska vojaška zaslužna medalja in red Pour le Mérite, bavarski red za vojaške zasluge in vojaški zaslužni križec, turški železni polmeseč ter bolgarski red za vojne zasluge in red za hrabrost.

V naslednjem delu avtor navede še nekatera druga častna priznanja in počastitve. Tako predstavi kratko zgodovino najbolj znanega slovenskega polka – 17. pešpolka – in njegove imejtelje, prejemnike častnih naslovov in titul ter povzdige v plemiški stan. Status priznanja in velike časti so imela tudi cesarjeva lastnoročno napisana pisma, ki so jih prejeli tudi nekateri Slovenci.

Zadnji faleristični del knjige je namenjen pregledu vojaških oznak, znakov in značk, ki so označevale usposobljenost in pripadnost. Knjigo zaključuje pregled vojn, v katere je bila Avstro-Ogrska vpletena med letoma 1848 in 1914, ter pregled organiziranosti avstro-ogrskih oboroženih sil.

Avtor z uporabo arhivskega gradiva, pregledom sodobnih časopisnih člankov in medvojnih fotografij odlikovancev ter s fotografijami odlikovanj, diplom in sorodnih predmetov na nazoren način zajame in predstavi eno najpomembnejših obdobij v slovenski vojaški in vojni zgodovini.

Monografija klasične predstavitve odlikovanj na edinstven način povezuje z (avto)biografijami odlikovancev, zaradi česar si zasluži prostor na policah vseh ustanov, raziskovalcev ter zbirateljev s področja slovenske vojaške zgodovine in faleristike.

Klemen Kocjančič

Barbara Pečnik: Samo zaradi lakote in žeje gre Slovenec malokedaj v krčmo: podoba ljubljanskih gostišč na prelomu 19. v 20. stoletje. Ljubljana: Zgodovinski arhiv Ljubljana, 2017, 380 strani.

Zgodovinske raziskave, ki se dotikajo različnih vidikov zgodovine vsakdanjega življenja oz. t. i. »zgodovine od spodaj«, so v zadnjih desetletjih na Slovenskem doživele močan vzpon. Pri tem je bilo največ pozornosti posvečene obdobju druge polovice »dolgega 19. stoletja«, t. j. času od ustavne dobe do začetka 1. svetovne vojne. Razlog za zanimanje lahko najprej iščemo v dejstvu, da je prav v tem obdobju prišlo do najočitnejšega vdora različnih pojavov modernosti v slovenski prostor. Nacionalizem, industrializacija, demokratizacija in drugi sorodni procesi so tako v sorazmerno kratkem obdobju temeljito preoblikovali vsakdanje življenje tukajšnjega prebivalstva. Hkrati je za zgodovinopisje bistveno, da lahko te spremembe oz. razvoj natančno rekonstruiramo zahvaljujoč velikemu številu ohranjenih zgodovinskih virov. Raziskava Barbare Pečnik o ljubljanskih gostiščih se torej uvršča v že dobro uveljavljeno tradicijo historično-antropoloških raziskav v slovenskem zgodovinopisju.

Monografija je nastala kot rezultat avtoričinega dolgotrajnega raziskovanja zgodovine ljubljanskih

